

Jagttidsrevision for udvalgte arter 2020

Opdatering af det biologiske grundlag for jagttider

Notat fra DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi

Dato: 19. juni 2019

Thomas Kjær Christensen, Aksel Bo Madsen, Jesper Madsen, Preben Clausen

Institut for Bioscience

Rekvirent:
Miljøstyrelsen
Antal sider: 34

Faglig kommentering:
Tommy Asferg
Kvalitetssikring, centret:
Jesper Fredshavn

AARHUS
UNIVERSITET

DCE - NATIONALT CENTER FOR MILJØ OG ENERGI

Tel.: +45 8715 0000
E-mail: dce@au.dk
<http://dce.au.dk>

Indhold

Baggrund	3
Data	3
Grågå	5
Sædgå	7
Taffeland	13
Bjergand	15
Fløjsand	17
Havlit	19
Ederfugl	21
Blishøne	23
Tyrkerdue	25
Vildkanin	27
Ræv	29
Hare	31
Referencer	33

Baggrund

Ved forhandlingerne om jagttider i forbindelse med jagttidsrevisionen i 2018 blev det besluttet, at revidere følgende arter efter 2 år: grågå, sædgå, taffeland, bjergand, tyrkerdue, kronhjort (hjort, spidshjort, hind, kalv), ræv og hare. Baggrunden for gennemførelse af en revision efter 2 år var et ønske om at vurdere indførte ændringer i jagttiden og/eller at have et øget fokus på arter som har udvist tilbagegang eller repræsenterer små og følsomme bestande som kræver øget opmærksomhed. Da arbejdet med jagttider kan have afledte konsekvenser for vildtskadebekendtgørelsen, vil relevante aspekter afledt fra jagttidsrevisionen blive behandlet sideløbende mht. vildtskadebekendtgørelsen.

En arbejdsgruppe (Jagttidsgruppen), under Vildtforvaltningsrådet (VFR) blev nedsat til at afklare de faglige vurderinger og udarbejde fælles anbefaling til VFR. Gruppen består af repræsentanter for Landbrug & Fødevarer (formand), Danmarks Jægerforbund, Dansk Skovforening, Dansk Ornitologisk Forening, Dyrenes Beskyttelse og Danmarks Naturfredningsforening. Miljøstyrelsen (MST) er sekretær for gruppen og indhenter faglig viden hos DCE/AU i den udstrækning der er behov for dette.

På det første af i alt fem planlagte møder i Jagttidsgruppen blev det, i overensstemmelse med Jagttidsgruppens kommissorium, besluttet at udvide listen med arter til også at omfatte fløjlsand, havlit, ederfugle, blyhøne og vildkanin.

Jagttidsgruppen ønskede bl.a., at MST bl.a. skulle rekvirere en opdatering af rapporten 'Vildtbestande og jagttider i Danmark: det biologiske grundlag for jagttidsrevisionen 2018' hos DCE, dog kun omfattende de nævnte aktuelle arter.

Nærværende notat repræsenterer de opdaterede informationer for de aktuelle arter som behandles frem mod nærværende jagttidsrevision, med forventelig effekt fra 2020. Overordnet præsenterer notatet en oversigt over bestandsstørrelser og bestandsudvikling, den jagtlige udnyttelse (data fra vildtudbyttestatistikken og vingeundersøgelsen frem til jagtsæsonen 2017/18), og giver en opdatering af de forvaltningsmæssige problemstillinger og en vurdering af gældende jagttid. Notatet er i forhold til den tidligere rapport fra jagttidsrevisionen i 2018 mindre omfattende, men fokuserer mere på relevante ændringer i forvaltningsstatus, ved at inddrage arternes kategorisering under AEWA, samt på IUCN's, BirdLife's og den danske rødliste.

Efter specifik ønske fra Jagttidsgruppen er der i notatet givet en detaljeret beskrivelse af vildtudbyttestatistikens udbyttetotal for sædgå, med fokus på manglende informationer om fordelingen af udbyttet af de to forekomne racer i Danmark, samt utilsigtet/ulovlig nedlæggelse af sædgæs i områder hvor arten er fredet.

For grågå, hvor jagttiden i sæsonen 2018/19 blev udvidet til at omfatte august måned på afstande af minimum 300 meter fra vådområder, blev der i 2018 gennemført en undersøgelse af forstyrrelseseffekten ved jagt med denne afstandsbegrænsning. Denne undersøgelse af rapporteres særskilt og kommenteres ikke i nærværende notat.

Data

I forhold til data fremlagt i forbindelse med den seneste jagttidsrevision i 2018 (jf. Asferg *et al* 2018), er der i nærværende notat inddraget nye data for det jagtlige udbytte (Vildtudbyttestatistikken og Vingeundersøgelsen frem til

2017/18; jf. [Fauna.au.dk](https://fauna.au.dk)). For arter med en dansk ynglebestand er der, hvor det er vurderet relevant, inddraget data fra DOF's punkttællingsprogram frem til 2017 (Moshøj et al 2018) og fra DOF's Atlas III inventering i perioden 2014-2017 (<https://dofbasen.dk/atlas/>).

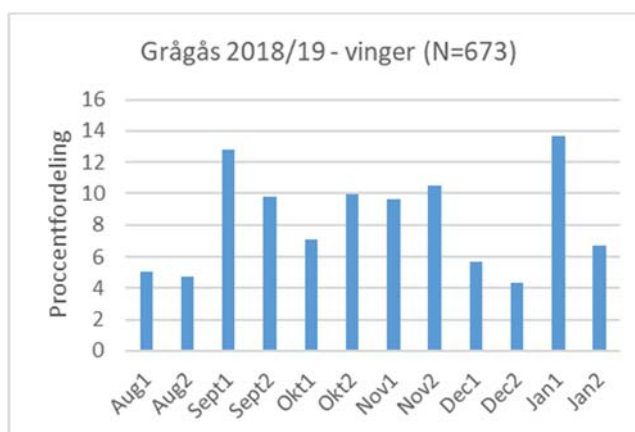
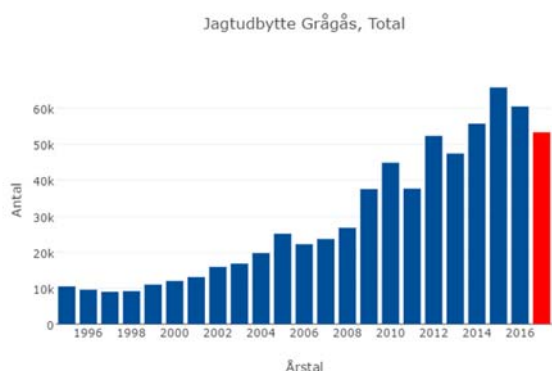
For arter som optræder på træk og gennem vintermånederne er der, hvor det er relevant, benyttet de nyeste resultater fra NOVANA overvågningen. Data herfra er formelt færdigbehandlet til og med 2017, men der er foretaget indeksberegninger med kvalitetssikrede data frem til januar 2018 for taffeland og blishøne. For grågås og sædgås er der medtaget foreløbige tal fra januar 2018-2019, med behørigt forbehold for at disse data endnu er ufuldstændige. Dette er noteret ved relevante figurer i notatet.

Grågås

Bestands- og jagtforhold	Status
Bestand i Danmark	Min. 11.000 par (2011)
Flywaybestand	960.000 (2014), stigende (AEWA CSR7)
Gældende jagttid	Fra 2018: 1 aug - 31 jan I august kun på omdriftsarealer >300 m fra vådområder
Tidligere jagttid	2014-2017: 1 sep - 31 jan
Udbytte i Danmark 2017/18	10.147 jægere indberettede 53.316 grågæs (foreløbige tal)
Regulering	Naturstyrelsen kan give tilladelse til regulering af grågås i flok på ikke høstede marker i perioden 1 jul - 31 jul og på dyrkede marker i perioden 1 feb - 29 feb
Jagtens indflydelse	Bæredygtig
AEWA	C1 klassificering; status ikke ændret (AEWA MOP7)
Forvaltningsplaner	Indgår i AEWA EGMP
Rødliste kategori	IUCN: LC (Global), LC (Europe) EU (BirdLife): LC DK: LC

Udbytte indberettet til vildtudbyttestatistikken og vingeundersøgelsen:

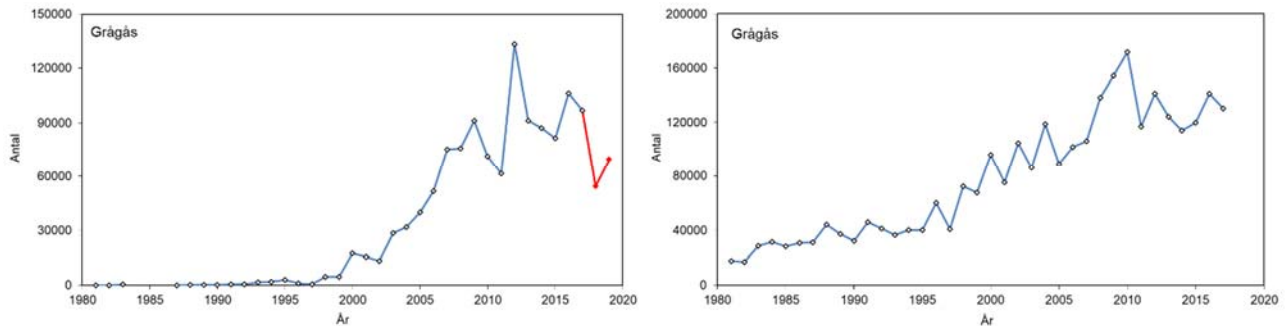
År	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Vinger	859	1138	544	724	1184	1574	577	384	419	632	599	1019	862	732	741

Forekomst og bestandsudvikling

Den danske ynglebestand er senest vurderet til min. 11.000 par (2011, Pihl & Fredshavn 2015). Vurderet ud fra DOF's punkttællingsprogram har bestanden udvist en markant fremgang med ca. 5% per år i perioden 2008-2017 (Moshøj m.fl. 2018). De foreløbige resultater af DOF's Atlas III undersøgelse viser en tilsvarende meget markant fremgang med registreringer i 1.339 kvadrater (2014-2017), sammenlignet med hhv. 338 og 590 kvadrater i de tidligere Atlas-undersøgelser (1971-1974 og 1993-1996)(jf opslag på <https://dofbasen.dk/atlas/arter/01610/Grågås>)

Danmark udgør et vigtigt træk-, raste- og overvintringsområde for grågås med forekomst af mere end 100.000 individer. Her viser både september- og midvintertællingerne en markant stigning i antal, dog med en tendens til stagnerende forekomst i september.

Kurverne viser bestandsudviklingen for grågås ved midvinter 1981-1983 og 1997-2019 (til venstre) og i september 1981-2017 (til højre) (Nielsen m.fl. 2019, opdateret med NOVANA data fra 2018-2019 – hvor tallene er foreløbige og kun udgør de antal, der er indrapporteret til DCE af vores faste optæller-team. Efter supplerung med kvalitetssikrede data fra DOFbasen vil landstotalen typisk ligge 15-25 % højere for grågås). Der er ikke udført septembertælling i september 2018, da denne tælling fra 2017 kun gennemføres hvert andet år i NOVANA.

Jagten i Danmark

Udbyttet af grågæs i Danmark har været stigende de sidste 15 til 20 år, til et nuværende, muligvis stabilt, niveau på 50.000-60.000 fugle årligt.

Forvaltningsmæssige problemstillinger

Den markante stigning i den nordvesteuropæiske bestand kan medføre et øget konfliktniveau i områder hvor gæssene gør skade på afgrøder. Udvidelse af jagt på grågæs i august måned fra 2018 kan medføre uønskede forstyrrelsespåvirkninger af andre arter i denne periode, men det er forsøgt modvirket ved kun at tillade jagt på omdriftsarealer >300 m fra vådområder.

Vurdering af gældende jagttid

Der vurderes ikke at være bestandsbiologiske grunde til at ændre den nuværende jagttid, men det er dog for tidligt at vurdere effekten af åbning af jagt i august.

Vidensbehov

- Bedre datagrundlag til vurdering af afskydningen i august måned (augustjagten på grågæs i 2018 vurderes af DJ og DCE at have været succesfuld, baseret bl.a. på opslag på sociale medier. Dog var der i starten af august en del jægere, der ikke var bekendt med jagtstart 1. august, hvorfor det er uvist om jagtudbyttet har været påvirket heraf.

Undersøgelser

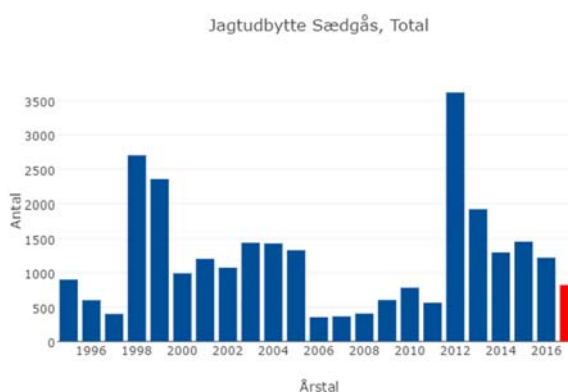
- Afsluttede undersøgelser fra jagtsæsonen 2018/19 af forstyrrelse fra jagt på grågås i august i relation til afstand fra vådområder afrapporteres særskilt (Madsen et al. 2019; Bilag x).
- Mindst ét år mere med vingeindsamling i august er påkrævet for at vurdere effekten af jagtstart i august. Endvidere vil det tage mindst et par år, før det er muligt at vurdere en mulig effekt på ynglebestandens størrelse ud fra DOF's punkttællinger.

Sædgås

Bestands- og jagtforhold	Status
Bestand i Danmark	Yngler ikke i Danmark
Flywaybestand	Der forekommer to racer i Danmark: Tundrasædgås: 600.000; stigende (2013) (AEWA CSR7) Tajgasædgås: 52.000; faldende (2015) (AEWA CSR7) Heraf to bestande med relevans for Danmark: Vestlig delbestand (Sverige-NVJylland-UK): 2500; stigende (2014) Central delbestand (Nordrusland, Skandinavien, Østdanmark): 40.000; faldende (2014)
Gældende jagttid	Fra 2014: 1 sep - 30 nov i Vordingborg, Guldborgsund og Lolland kommuner. Ingen jagttid i øvrige kommuner.
Tidligere jagttid	2011-2013: 1 sep - 31 dec samt 1-31 jan på fiskeriterritoriet Særfredet i region Nordjylland og region Midtjylland
Udbytte i Danmark 2017/18	187 jægere indberettede 822 sædgæs (foreløbige tal)
Regulering	Nej
Jagtens indflydelse	Sandsynligvis bæredygtig
AEWA	Tajgasædgås: A3c* klassifikation, status ikke ændret (AEWA MOP7) Tundrasædgås: C(1) klassifikation, status ikke ændret (AEWA MOP7)
Forvaltningsplaner	Indgår i AEWA EGMP
Rødliste kategori	IUCN: LC (Global); LC (Europe) EU (BirdLife): LC DK: ikke vurderet (der skelnes ikke mellem Anser f. fabalis og Anser f. rossicus)

Udbytte indberettet til vildtudbyttestatistikken og vingeundersøgelsen:

År	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Vinger	135	117	20	16	22	14	9	28	11	21	11	12	4	3	1

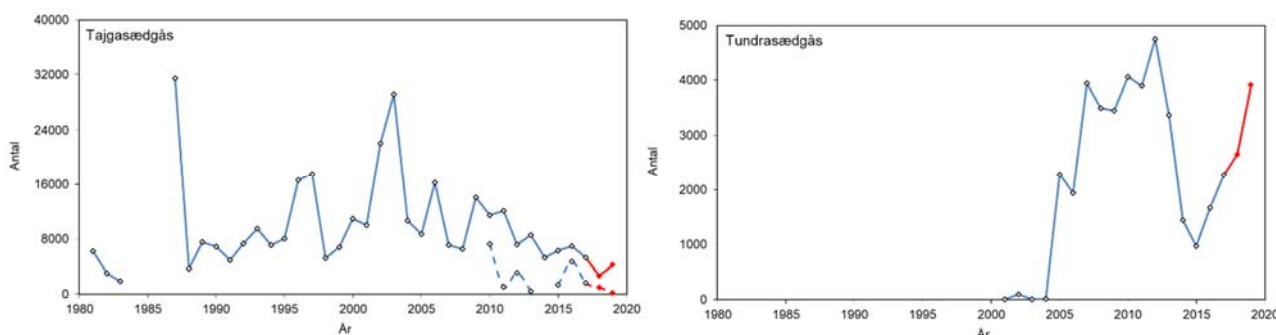

Forekomst og bestandsudvikling

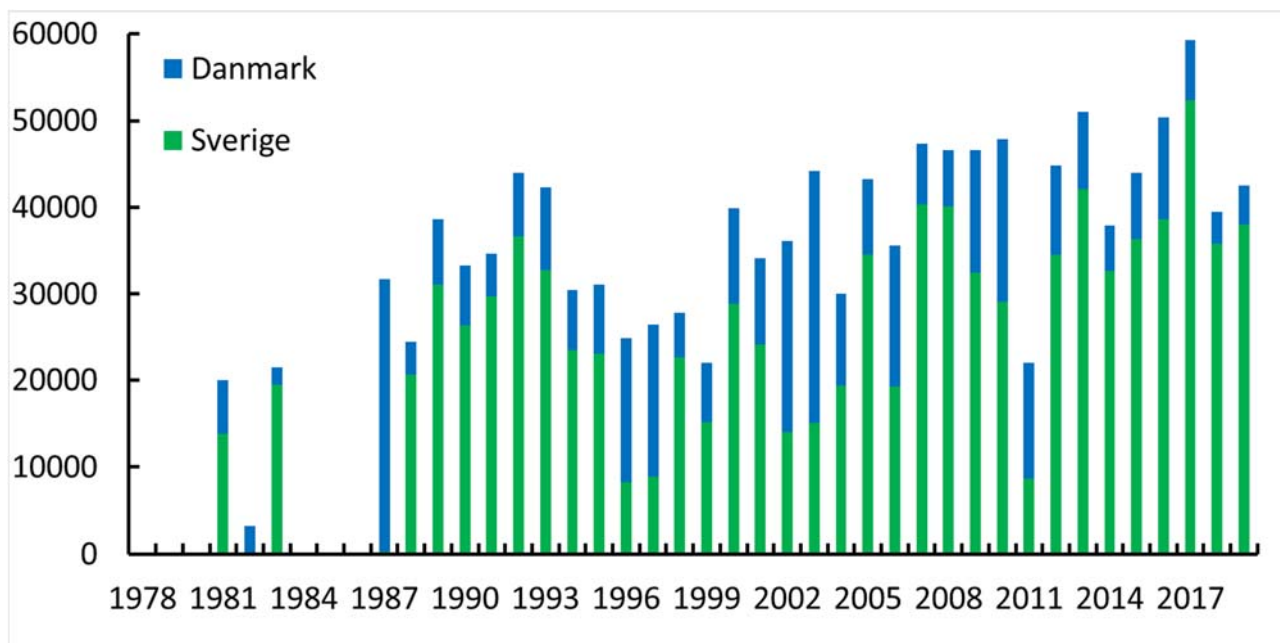
Danmark udgør et træk-, raste- og overvintringsområde for begge racer af sædgæs. Tajgasædgås forekommer typisk med delbestande i Nordvest- og Nordøstjylland og i Sydøstdanmark, mens tundrasædgås forekommer mest talrigt i Sydøstdanmark. Bestanden af tajgasædgås i Nordvestjylland forvaltes som en selvstændig enhed (*Western population*) under AEWA's forvaltningsplan, som måske kun er på omkring 1.000 fugle (Høj Jensen m.fl. 2018). De nordøstjyske gæs og fuglene på øerne henføres til *Central population*, der er betydeligt større.

Der er en tidsmæssig opdeling i forekomsten af de to racer i Sydøstdanmark, men med en ukendt grad af overlap både mht. område og tid.

Antallet af overvintrende tajgasædgæs har været markant faldende i Danmark i de seneste år – bl.a. fordi stigende antal (og andele af bestanden) overvintrer i Sverige, givetvis på grund af den hyppigere forekomst af mildere vintre i de seneste år. Der er således en ret betydelig omvendt sammenhæng mellem antal i Sverige og Danmark, hvor den store forekomst af 31.475 fugle i Danmark i den hårde 1987 isvinter modsvarede af en svensk forekomst på blot 300 fugle.

Kurverne viser bestandsudviklingen for tajgasædgås ved midvinter 1981-1983 og 1997-2019 (til venstre), hvor de stiplede linjer angiver ubestemte sædgæs, der formentlig primært er tajgasædgæs. Til højre vises udviklingen for tundrasædgås (Nielsen m.fl. 2019, opdateret med NOVANA data fra 2018-2019 – hvor tallene er foreløbige og kun udgør de antal, der er indrapporteret til DCE af vores faste optæller-team. Efter supplerung med kvalitetssikrede data fra DOFbasen vil landstotalen typisk ligge 5-15 % højere for sædgås).

Søjlerne viser antal af sædgæs (bestemt som tajgasædgås + ubestemte) i Danmark og Sverige fra 1981-1983 og 1987-2019, hvor data fra 2018-2019 er foreløbige. Data fra Sverige er fra Haas & Nilsson (2018 og upubl.).

Jagten i Danmark

Udbyttet af sædgæs i Danmark har de sidste år ligget på 1.000-1.500 fugle.

Forvaltningsmæssige problemstillinger

Klassificeret i AEWA-kategori som A3c* for racen tajgasædgås betyder, at disse bestande reelt ikke må jages i forhold til AEWA-aftalens handlingsplan,

med mindre der foreligger en international forvaltningsplan baseret på principperne for adaptiv forvaltning. Der blev vedtaget en sådan plan for tajgasædgås ved AEWA MOP6 (Marjakangas m.fl. 2015) – og arten er nu genstand for årlig opfølgning under European Goose Management Platform (Høj Jensen m.fl. 2018).

Den differentierede jagttid er udformet til at beskytte bestandene af tajgasædgås. En stor andel af sædgæs er dog indberettet fra områder hvor arten er fredet. Der forekommer ligeledes indberetninger gennem vingeundersøgelsen af sædgæs som nedlægges i måneder hvor arten er fredet (se beskrivelse nedenfor).

Vurdering af gældende jagttid

Det vurderes at den differentierede jagttid i Danmark yder tilstrækkelig beskyttelse af tajgasædgås.

Vidensbehov

- Det nuværende bestandsestimater er sandsynligvis for lavt. En sikker bestandsopgørelse er udfordret af problemer med observatørdækning af alle overvintringsområder samt af usikkerhed ift. skelnen mellem tundra- og taigasædgås. Inden for AEWA's European Goose Management Platform arbejdes der på en forbedret monitoring af delbestandene af taigasædgås, og disse vil blive evalueret inden for de kommende 2 år (Høj Jensen et al. 2018).
- Der arbejdes i EGMP-regi på at få en bedre vildtudbyttefordeling på de to racer af sædgås, både i Finland, Sverige og Danmark. Først når bedre bestandsestimater og udbytter foreligger, kan den egentlige adaptive jagtforvaltning træde i kraft.

Oversigt over problematik i forhold til vurdering af jagt på sædgås i Danmark

Sædgæs i vildtudbyttestatistikken og vingeundersøgelsen

I perioden 2014-2017 er der årligt indberettet 1.000 til 1.500 sædgæs i Danmark (se figur). I denne periode har der kun været lovmæssig mulighed for jagt i Vordingborg, Guldborgsund og Lolland kommuner, og kun i månederne september, oktober og november. De tidsmæssige og geografiske restriktioner er tilpasset, så jagt på sædgæs i Danmark primært vil ske på racen tundrasædgås (*Anser fabalis rossicus*) og jagtfreder racen tajgasædgås (*Anser f. fabalis*), som ankommer til Danmark senere på efteråret end tundrasædgåsen. Som anført i ovenstående informationstabel er bestanden af tundrasædgås stor og i fremgang, mens de tajgasædgås som optræder i to delbestande i Danmark, enten repræsenterer en meget lille delbestand eller en delbestand i tilbagegang (se ovenstående informationstabel).

På baggrund af indberetninger til vildtudbyttestatistikken og gennem vingeundersøgelserne er det ikke muligt at vurdere om de jagtmæssige restriktioner har den tilsigtede effekt på afskydningen af de to racer af sædgås, der forekommer i Danmark.

Fejl i indberetninger af sædgås

De årlige indberetninger til vildtudbyttestatistikken viser at jægerne indberetter en meget stor andel sædgæs fra kommuner hvor sædgåsen er fredet. I 2016/17 blev 672 sædgæs indberettet fra 59 kommuner, hvor jagt ikke var tilladt, mens 548 sædgæs blev indberettet fra Vordingborg, Guldborgsund og Lolland kommuner. I 2017/18 blev 464 sædgæs indberettet fra 40 kommuner hvor jagt ikke var tilladt, mens 358 blev indberettet fra Vordingborg, Guldborgsund og Lolland kommuner.

De meget få indsendte vinger afspejler en tilsvarende afskydning i kommuner hvor sædgås er jagtfredet. Vingeundersøgelsen kan også dokumentere, at der nedlægges sædgæs i de lovlige kommuner, men uden for den tilladte periode. Indberetningerne til vildtudbyttestatistikken omfatter ikke tidsangivelse, og kan derfor ikke anvendes til at vurdere hvorvidt gæssene er nedlagt i måneder hvor jagt er tilladt eller i måneder hvor arten er fredet.

Indberetning af sædgæs fra kommuner hvor den er fredet kan skyldes to generelle typer af fejl.

- Jægerne kan have fejlbestemt en nedlagt gås som sædgås (indikerer manglende artskendskab)
- Jægerne kan have indberettet en nedlagt sædgås på en forkert kommune (det forekommer at indberetninger sker på jægerens bopælskommune og ikke på nedlæggelses-kommune).

Race-bestemmelse af nedlagte sædgæs:

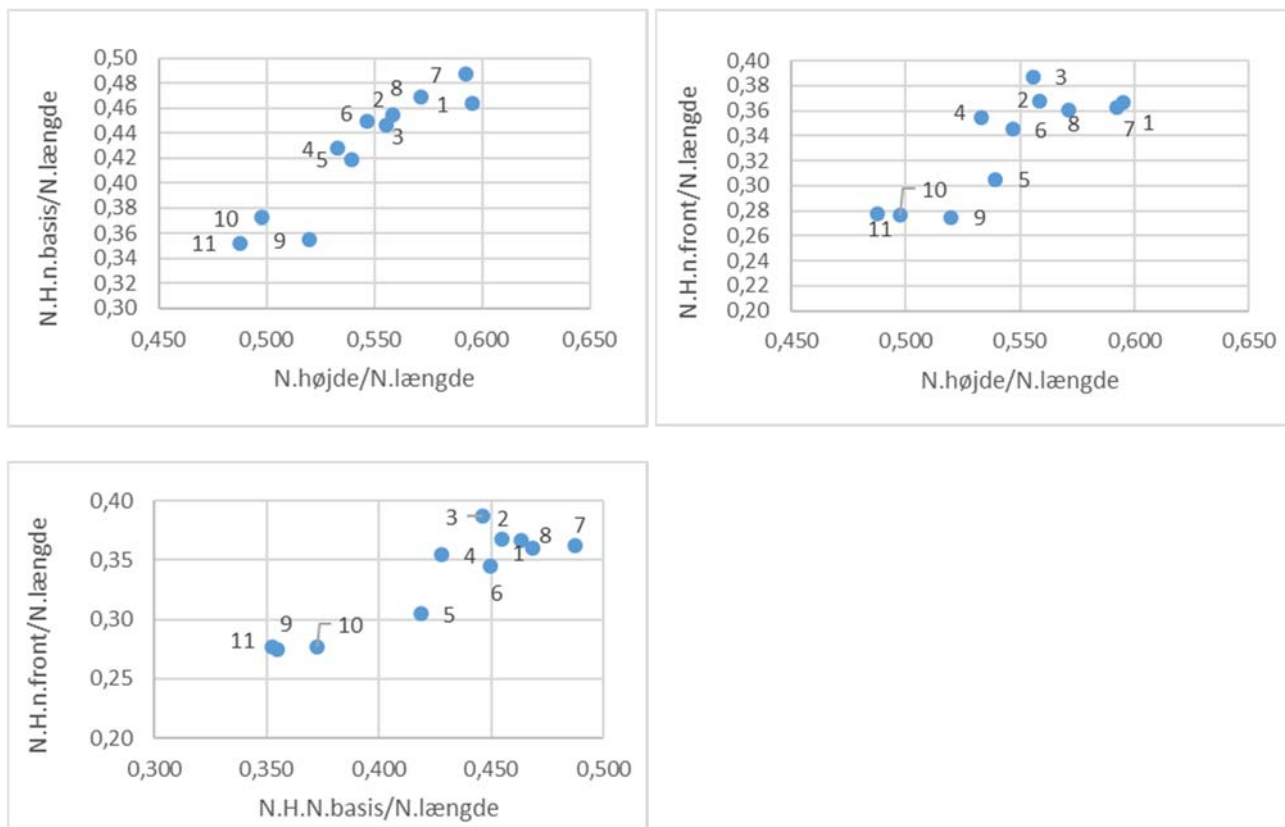
Gennem de sidste par jagtsæsoner er jægerne gennem vingeundersøgelsen og af Danmarks Jægerforbund blevet opfordret til at indsende hoveder fra nedlagte sædgæs. På baggrund af forskelle i næbbets farvemønster mellem de to racer af sædgås, var intentionen at få et billede af forekomsten af de to racer i udbyttet.

Der er modtaget 8 hoveder (alle nedlagt 28. november 2018) gennem Danmarks Jægerforbund og 3 hoveder gennem vingeundersøgelsen (nedlagt hhv. 27/11 2015, 29/1 2018, 26/11 2018) (Tabel 1).

Ud fra visuel vurdering af næbtegning, næbstørrelse og næbform vurderedes gås 1 til 8 at være af racen tundrasædgås *Anser fabalis rossicus*, mens gås 9 til 11 vurderedes til at være af racen tajgasædgås *Anser f. fabalis*. En analyse af relationen mellem flere af de målte næbstørrelses-ratioer understøtter en forskel mellem gæs 1-8 og gæs 9-11 (se figur 1-3), dog med gås nr. 5 med afvigende tendenser i forhold til de øvrige.

Det indkomne materiale er dog så sparsomt, at der ikke kan drages egentlige konklusioner på næbmåls validitet til racebestemmelse ud fra en statistisk vurdering. Specielt gør det sig gældende, at gæs udviser en markant kønsdimorfisme, hvor hanner normalt er større end hunner. Tilsvarende kan der være størrelsesvariation relation til alder (ungfugl, 2K fugle og 2K+), som kan være påvirket af variation i opvækstbetingelserne og fødeforskelle de enkelte år. De foreløbige analyser giver dog grund til at antage, at morfologiske næb-mål kan anvendes til at adskille de to racer fra hinanden med en relativ stor sandsynlighed.

I 2013 blev der fremsendt 25 vævs- og fjerprøver af sædgæs indsamlet igennem vingeundersøgelsen til DNA analyse i Sverige (Adriaan de Jong, Dept. Of Wildlife, Fish and Environmental Studies, Swedish University of Agricultural Sciences, Umeå). Intentionen var at prøverne skulle indgå i undersøgelser af genetisk racebestemmelse af nedlagte sædgæs, men der har ikke været udført analyser af disse, ligesom det ikke forventes i den nærmeste fremtid (pers. komm. Adriaan de Jong, februar 2019).

Figur 1-3. Relationen mellem morfologiske ratioer af næbstørrelsen hos sædgæs. Angivne nummerering henviser til de enkelte fugles nummer i Tabel 1. Nr 1 til 8 er visuelt vurderet til at være tundrasædgæs og nr. 9 til 11 til at være tajgasædgæs

Tabel 1. Data og målinger (i mm) af næb på sædgæs hvor hoved er modtaget. Race er vurderet ud fra næbfarve/mønster og størrelse og form (type refererer til tegning i Burgers et al. 1991).

Indsendt til	DJ	DJ	DJ	DJ	DJ	DJ	DJ	DJ	DJ	DCE	DCE	DCE
Dato nedlagt	28-11-2018									29-01-2018	26-11-2018	27-11-2016
Lokalitet	Tårs, Lolland									Vejlerne	Guldborgsund	
Fugl/nr	1	2	3	4	5	6	7	8		9	10	11
Bestemt til race	Tundrasædgås (adult)									Tajgasædgås (adult)		
Næb farve type	C	C	C	C	D	C	C	C		B	B/C	B
Næb Længde	54,6	53,9	54	53,3	62,3	55,6	55,2	57,4		57,5	66,1	63,8
Næb højde	32,5	30,1	30	28,4	33,6	30,4	32,7	32,8		29,9	32,9	31,1
Næb højde nostril basis	25,3	24,5	24,1	22,8	26,1	25	26,9	26,9		20,4	24,6	22,5
Næb højde nostril front	20	19,8	20,9	18,9	19	19,2	20	20,7		15,8	18,3	17,7
Vingelængde	474	428	436	424	471	476	456	457		-	-	-
Ratio												
N.højde/N.længde	0,595	0,558	0,556	0,533	0,539	0,547	0,592	0,571		0,520	0,498	0,487
N.H.n.basis/N.længde	0,463	0,455	0,446	0,428	0,419	0,450	0,487	0,469		0,355	0,372	0,353
N.H.n.front/N.længde	0,366	0,367	0,387	0,355	0,305	0,345	0,362	0,361		0,275	0,277	0,277

I 2013 blev der fremsendt 25 vævs- og fjerprøver af sædgæs indsamlet igennem vingeundersøgelsen til DNA analyse i Sverige (Adriaan de Jong, Dept. Of Wildlife, Fish and Environmental Studies, Swedish University of Agricultural Sciences, Umeå). Intentionen var at prøverne skulle indgå i undersøgelser af genetisk racebestemmelse af nedlagte sædgæs, men der har ikke været

udført analyser af disse, ligesom det ikke forventes i den nærmeste fremtid (pers. komm. Adriaan de Jong, februar 2019).

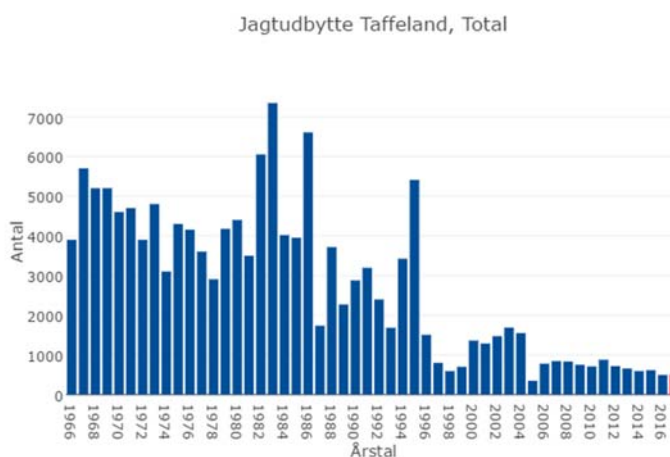
Burgers, J., Smit, J.J. & Voet, H. von der. 1991. Origins and systematics of two types of bean goose Anser fabalis (Latham, 1787) wintering in the Netherlands. Ardea 79: 307-316.

Taffeland

Bestands- og jagtforhold	Status
Ynglebestand i Danmark	Seneste skøn (2011): 280 par (min.); stabil ?
Flywaybestand (Europa)	200.000 individer; faldende (AEWA CSR7)
Gældende jagttid	Fra 1994: 1 okt – 31 jan
Tidligere jagttid	1987-1993: 1 okt – 29 feb
Udbytte i Danmark 2017/18	169 jægere indberettede 496 taffelænder (foreløbige tal)
Jagtens indflydelse	Sandsynligvis bæredygtig, men arten bør have større opmærksomhed
AEWA	A1b klassificering, status ændret fra B2c (AEWA MOP7)
Forvaltningsplaner	??
Rødlister	IUCN: VU (Global); VU (Europe) EU (BirdLife): VU DK: LC

Udbytte indberettet til vildtudbyttestatistikken og vingeundersøgelsen:

År	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Vinger	58	69	10	59	76	46	30	12	13	16	11	10	17	21	9

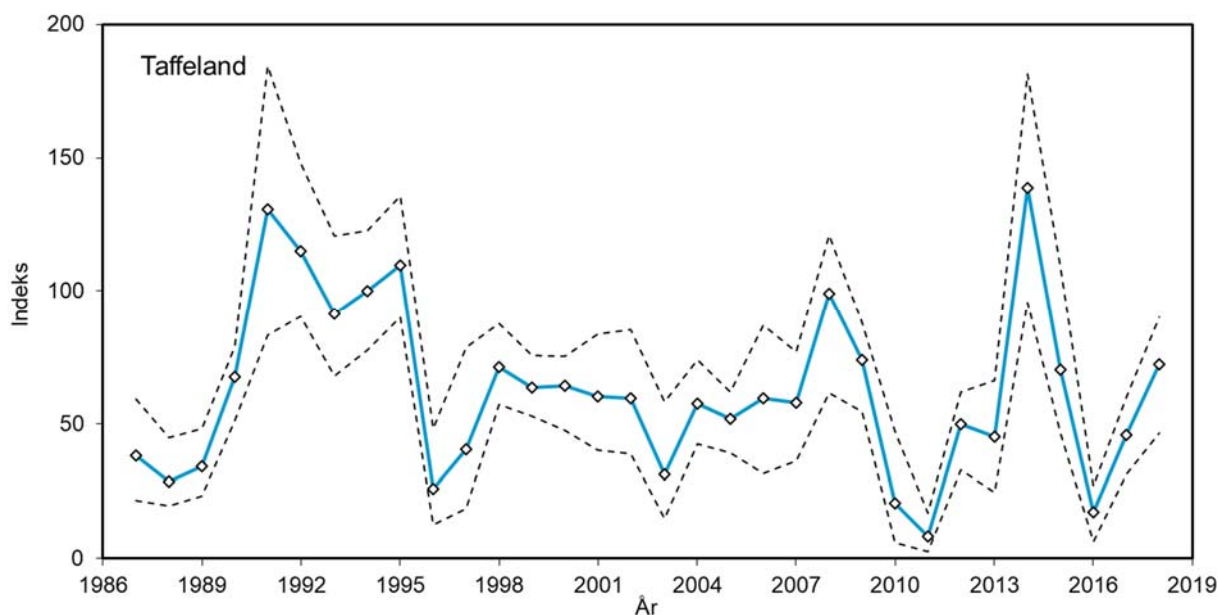
Forekomst og bestandsudvikling

Den danske ynglebestand er senest vurderet til 280 par (2011, Pihl & Fredshavn 2015). Vurderet ud fra DOF's punktællingsprogram har bestanden været stabil i perioden bestanden 1989-2017 (Moshøj m.fl. 2018), men der foreligger kun data fra gennemsnitligt 73 individer/år, hvilket synes at være et begrænset bedømmelsesgrundlag. De foreløbige resultater af DOF's Atlas III undersøgelse sammenlignet med de tidligere viser dog en tilsvarende forholdsvis stabil forekomst med registreringer i henholdsvis 285 kvadrater i 1971-1974 (hvoraf 144 sikre og sandsynlige), 339 (227) i 1993-1996 og 291 kvadrater (157) i 2014-2017 (jf. opslag på <https://dofbasen.dk/atlas/arter/01980/Taffeland>).

Det er vurderet at den overordnede bestand på flyway-niveau fortsat er faldende (AEWA CSR7).

Den overvintrende bestand af taffelænder i Danmark fluktuerer markant i antal fra år til år – og uden nogen entydig udvikling. Ved denne seneste landsdækkende optælling blev der optalt blot 3.659 fugle, men det var også et år,

hvor bestandsindekset var et af de laveste (17). De seneste to år er indeks således steget til 72, svarende til at der måske overvintrede omkring 10.000 fugle i 2017/18.

Udvikling i bestandsindeks for taffeland ved midvinter fra 1987 til 2018, baseret på optællinger i 49 indeksområder. Indeks er sat til 100 i 1994. De stiplede linjer angiver usikkerhed på den beregnede værdi. Data fra Nielsen m.fl. (2017, opdateret med yderligere et år).

Jagten i Danmark

Der indberettes årligt mindre end 500 taffelænder til vildtudbyttestatistikken. Udbyttet vurderes som stabilt eller svagt faldende.

Forvaltningsmæssige problemstillinger

Den ændrede klassificering under AEWA fra kategori B2c til A1b i december 2018 (AEWA MOP7) betyder, at arten reelt ikke må jages i forhold til AEWA-aftalens handlingsplan. EU og Danmark har dog indgivet reservation med opsættende virkning på et stop for jagt.

Vurdering af gældende jagttid

Det vurderes, at det forholdsvis begrænsede jagtudbytte i Danmark næppe har nogle bestandsbiologiske indvirkninger på flyway-bestanden, og da de fleste taffelænder nedlægges efter det store tiltræk fra yngleområder nordøst for Danmark, vurderes det samme sandsynligvis at være tilfældet i forhold til den danske ynglebestand. På grund af den samlede flyway-bestands tilbagegang, opklassificering til kategori A1b og rødlistestatus som VU (sårbar), bør arten dog have øget opmærksomhed.

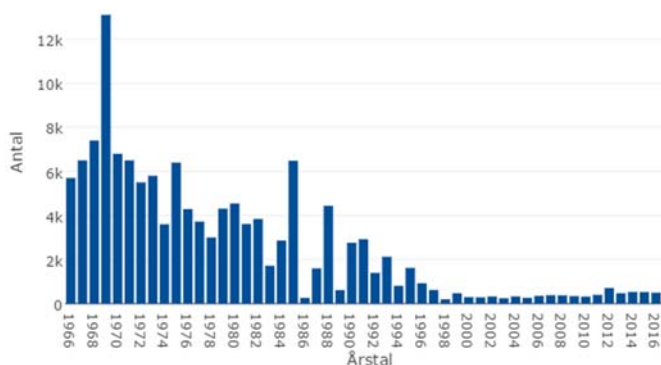
Bjergand

Bestands- og jagtforhold	Status
Ynglebestand i Danmark	Yngler ikke i Danmark
Flywaybestand (Europa)	150.000-275.000 individer; faldende (AEWA CSR7)
Gældende jagttid	Fra 1994: 1 okt – 31 jan
Tidligere jagttid	1967-1993: 1 okt – 29 feb
Udbytte i Danmark 2017/18	138 jægere indberettede 375 bjergænder (foreløbige tal)
Jagtens indflydelse	Bæredygtig, men arten bør have øget opmærksomhed, pga. den europæiske rødlist-
AEWA	B2c klassificering, status ikke ændret (AEWA MOP7)
Forvaltningsplaner	??
Rødlist	IUCN: LC (Global); VU (Europe) EU (BirdLife): LC (Least Concern) DK: ikke vurderet

Udbytte indberettet til vildtudbyttestatistikken og vingeundersøgelsen:

År	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Vinger	8	15	9	13	16	23	18	14	9	3	7	5	2	8	12

Jagtudbytte Bjergand, Total

Forekomst og bestandsudvikling

Bjergand yngler ikke i Danmark, men fugle fra resten af Skandinavien og videre østpå ind i Rusland overvintrer i varierende antal herhjemme.

Det er vurderet at den overordnede bestand på flyway-niveau de seneste år har været faldende (AEWA CSR7).

Antallet af overvintrende bjergænder i Danmark varierer meget fra år til år (Tabel 2). Arten raster i størst antal i større ansamlinger på åbent hav – og opgørelse af bestandens størrelse er derfor afhængig af, om det 'lykkes af finde flokkene' ved flytællingerne. Ved den seneste landsdækkende tælling blev bestanden opgjort til godt 15.000 fugle. Bestanden var markant større i 1970'erne, men synes efter et fald i 1980'erne at have stabiliseret sig på et lavere niveau på omkring 20.000 fugle.

År	Art:	Bjergand
1968		7.485
1969		51.000
1970		106.400
1971		44.100
1973		80.900
1987		25.618
1988		13.146
1989		38.923
1991		23.217
1992		28.336
2000		9.386
2004		22.169
2008		15.363
2013		25.472
2016		15.505

Tabel 2. Antal bjergand optalt ved de 15 landsdækkende midvintertællinger, der er udført 1968 til 2016 (fra Nielsen m.fl. 2019).

Jagten i Danmark

Der indberettes årligt mindre end 500 bjergænder til vildtudbyttestatistikken. Udbyttet vurderes som stabilt.

Forvaltningsmæssige problemstillinger

Klassificeret i AEWA-kategori som B2c refererer til en relativ stor bestand med behov for opmærksomhed grundet en langsigtet bestandstilbagegang. Dette gælder specielt for den europæiske delbestand, som klassificeres som VU (sårbar) og faldende af IUCN.

Vurdering af gældende jagttid

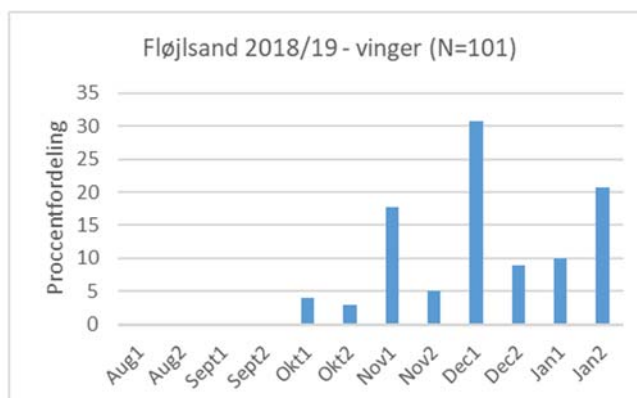
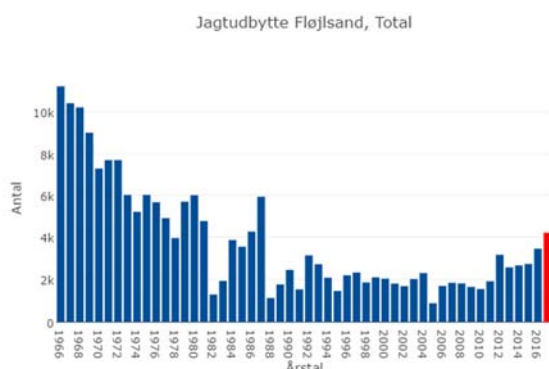
Der vurderes ikke at være bestandsbiologiske grunde til at ændre den nuværende jagttid. Jagtudbyttet er stabilt på et forholdsvist lavt niveau, og bestanden synes efter en større tilbagegang at være stabiliseret, om end på et lavere niveau. Arten er dog listet som sårbar på den europæiske rødliste og bør derfor have øget opmærksomhed.

Fløjlsand

Bestands- og jagtforhold	Status
Ynglebestand i Danmark	Yngler ikke i Danmark
Flywaybestand (Europa)	320.000-550.000 individer; faldende ? (AEWA CSR7)
Gældende jagttid	Fra 2018: Han: 1 okt – 31 jan Hun: ingen jagttid
Tidligere jagttid	2011-2017: 1 okt – 31 jan
Udbytte i Danmark 2017/18	533 jægere indberettede 4.207 fløjlsænder (foreløbige tal)
Jagtens indflydelse	Sandsynligvis bæredygtig
AEWA	A1b klassificering; status ikke ændret (AEWA MOP7)
Forvaltningsplaner	AEWA SSAP (Dagys & Hearn 2018).
Rødder	IUCN: VU (Global), VU (Europe) EU (BirdLife): VU DK: ikke vurderet

Udbytte indberettet til vildtudbyttestatistikken og vingeundersøgelsen:

År	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Vinger	43	50	26	14	97	110	60	79	81	129	111	233	171	264	308

Forekomst og bestandsudvikling

Fløjlsand yngler ikke i Danmark, men fugle fra det nordlige Skandinavien og Rusland bruger danske farvande i fædningsperioden og som overvintringsområde. De største forekomster findes i de indre farvande.

Udviklingen i den overordnede flyway-bestand vurderes som faldende, og forekomsterne i både træk og vinterperioden i Danmark har vist en langsigtet tilbagegang. Usikkerhed i bestandsestimering og en deraf afledt nedjustering fra ca. 900.000 til 320.000-550.000 fugle i den samlede Østersøbestand, ændringer i optællingsmetode, samt mulige ændringer i fuglenes vinterfordeling betyder, at nedgangen i danske farvande ikke direkte kan kobles med en evt. nedgang i bestanden.

Set i et kortere perspektiv synes der dog at forekomme flere fløjlsænder i de danske farvande i de allerseneeste år, sammenlignet med årene omkring årtusindskiftet.

Hvor der ved tre landsdækkende tællinger i 2000-2008 blev talt mellem 600 og 1.800 fugle er der i 2013 og 2016 talt mellem 3.700 og 6.400 fugle (Nielsen m.fl. 2019). Langt de fleste er talt ved transekt tællinger på åbne havområder, og da der ikke er foretaget rumlig modellering af fuglenes antal ud fra transektresultaterne er det svært at vurdere, hvor mange fugle der reelt er tale om. Disse estimerede bestandsopgørelser er under udredning med henblik på den kommende NOVANA 2012-2017 og Artikel 12 afrapportering til EU, som skal foreligge i udkast i løbet af april måned 2019.

Jagten i Danmark

Gennem de seneste 10 år er der indberettet et stigende antal fløjlsænder til vildtudbyttestatistikken. Det kan dog endnu ikke vurderes om stigningen er reel, da det indberettede antal siden 2012/13, hvor jægerne selv har indberettet på art, viser et mere stabilt/fluktuerende udbytte.

Fra og med 2018 må der kun nedlægges hanner, mens hunnerne er blevet fredet.

Forvaltningsmæssige problemstillinger

Klassificeret i AEWA-kategori som A1b betyder, at arten reelt ikke må jages i forhold til AEWA-aftalens handlingsplan. EU og Danmark har dog indgivet reservation med opsættende virkning på et stop for jagt. Der blev vedtaget en international forvaltningsplan for fløjlsand ved AEWA MOP7 (Dagys & Hearn 2018).

Vurdering af gældende jagttid

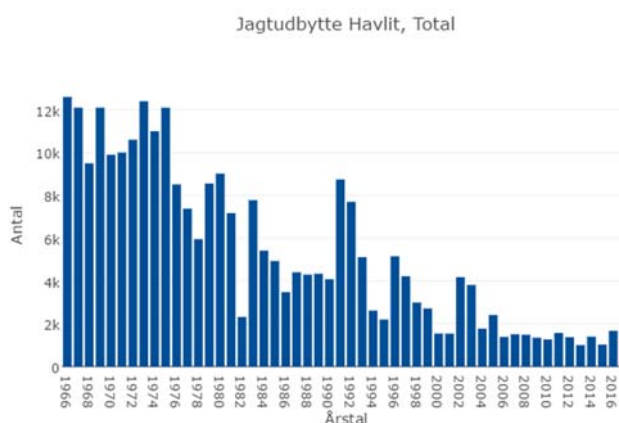
Der vurderes ikke at være bestandsbiologiske grunde til at ændre den nuværende jagttid. Artens AEWA-klassificering og kategorisering som VU (sårbar) på de europæiske rødlistes betyder dog, at jagten på fløjlsand bør have øget opmærksomhed. Der bør være specielt fokus på udviklingen i jagtudbyttet.

Havlit

Bestands- og jagtforhold	Status
Ynglebestand i Danmark	Yngler ikke i Danmark
Flywaybestand (Europa)	1,43-3,52 mio. individer; faldende
Gældende jagttid	Fra 2018: Han: 1 okt – 31 jan Hun: ingen jagttid
Tidligere jagttid	2011-2017: 1 okt – 31 jan
Udbytte i Danmark 2017/18	277 jægere indberettede 1.357 havlitter (foreløbige tal)
Jagtens indflydelse	Sandsynligvis bæredygtig
AEWA	A1b klassifikation, status ikke ændret (AEWA MOP7)
Forvaltningsplaner	AEWA SSAP (Hearn m.fl. 2015)
Rødlister	IUCN: VU (Global), VU (Europe) EU (BirdLife): VU DK: ikke vurderet

Udbytte indberettet til vildtudbyttestatistikken og vingeundersøgelsen:

År	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Vinger	167	71	129	68	72	68	63	46	51	55	59	52	41	99	105

Forekomst og bestandsudvikling

Havlit yngler ikke i Danmark, men fugle fra det nordlige Skandinavien og Rusland bruger danske farvande, specielt den danske del af Østersøen, som overvintringsområde.

Udviklingen i den overordnede flyway-bestand vurderes som faldende. Antallet af overvintrende havlitter i Danmark er svingende, og sandsynligvis påvirket af vinterforholdene i de indre dele af Østersøen. Ved de seneste landsdækkende optællinger er stort set alle havlitter talt fra fly ved transekt-tællinger. Modellerede totale antal foretaget på baggrund af optællingerne i 2004 og 2008 gav estimater på henholdsvis 47.221 og 28.255 overvintrende havlitter (Petersen m.fl. 2006, Petersen & Nielsen 2011). Der er ikke foretaget rumlig modellering af antal fra de seneste to midvintertællinger i 2013 og 2016. Disse estimerede bestandsopgørelser er under udredning med henblik på den kommende NOVANA 2012-2017 og Artikel 12 afrapportering til EU, som skal foreligge i udkast i løbet af april måned 2019.

Jagten i Danmark

Gennem de seneste 10 år er der årligt indberettet mellem 1.000 og 2.000 havlitter til vildtudbyttestatistikken. Udbyttet vurderes som relativt stabilt.

Fra og med 2018 må der kun nedlægges hanner, mens hunnerne er blevet fredet.

Forvaltningsmæssige problemstillinger

Klassificeret i AEWA-kategori som A1b betyder, at arten reelt ikke må jages i forhold til AEWA-aftalens handlingsplan. EU og Danmark har dog indgivet reservation med opsættende virkning på et stop for jagt.

Vurdering af gældende jagttid

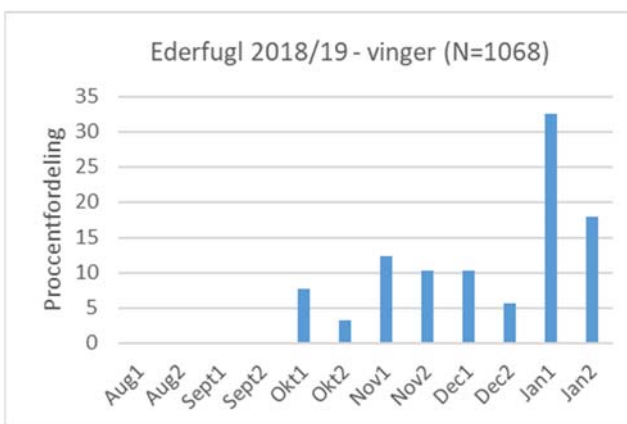
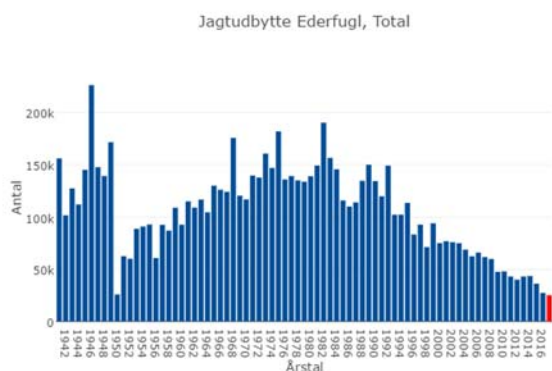
Der vurderes ikke at være bestandsbiologiske grunde til at ændre den nuværende jagttid, fordi jagten kun høster et overskud af hanner i bestanden. Artens AEWA-klassificering og kategorisering som VU (sårbar) på de europæiske rødlistor betyder dog, at jagten på havlit bør have øget opmærksomhed.

Ederfugl

Bestands- og jagtforhold	Status
Ynglebestand i Danmark	25.000 par; stabil siden 1990
Flywaybestand (Europa)	930.000. individer; faldende (AEWA CSR7)
Gældende jagttid	Fra 2014: Han: 1 okt – 31 jan Hun: Ingen jagt
Tidligere jagttid	2011-2013: Han: 1 okt – 31 jan Hun: 1 okt – 30 nov Særfredning ved Bornholm
Udbytte i Danmark 2017/18	2.298 jægere indberettede 25.145 ederfugle (foreløbige tal)
Jagtens indflydelse	Bæredygtig
AEWA	A4 klassifikation, ændret fra B2c/2d (AEWA MOP7)
Forvaltningsplaner	
Rødlister	IUCN: NT (Global), VU (Europe) EU (BirdLife): NT DK: LC

Udbytte indberettet til vildtudbyttestatistikken og vingeundersøgelsen:

År	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Vinger	2379	1716	1554	2001	1659	1689	1176	1926	947	1357	1368	2234	1220	1382	1052

Forekomst og bestandsudvikling

Den danske ynglebestand er senest vurderet i 2010 til 25.000 par. Ynglebestanden har været stabil siden 1990, dog med markante frem- og tilbagegange i lokale ynglekolonier. De danske farvande udgør et meget vigtigt træk- og overvintringsområde for ederfugle i den Baltiske/Østersø flyway-bestand.

Udviklingen i den overordnede flyway-bestand har været faldende, som følge af markante nedgange i ynglebestandene i Sverige og Finland.

Den overvintrende bestand i Danmark blev tilbage i 1980'erne og 1990'erne opgjort til mellem 538.000 og knap 900.000 fugle, optalt fra fly med totaltællingsmetoden. Siden da er det meste af de åbne havområder optalt ved transekt-tællinger, hvor modellerede totale antal foretaget på baggrund af optællingerne i 2004 og 2008 gav estimater på henholdsvis 630.000 og 503.000 overvintrende ederfugle (Petersen m.fl. 2006, Petersen & Nielsen 2011). Der er ikke foretaget rumlig modellering af antal fra de seneste to midvintertællinger i 2013 og 2016. Disse estimerede bestandsopgørelser er under udredning med henblik på den kommende NOVANA 2012-2017 og Artikel 12 afrapportering til EU, som skal foreligge i udkast i løbet af april måned 2019.

Jagten i Danmark

Udbyttet af ederfugl i Danmark har været markant faldende de sidste 15 til 20 år, til et nuværende niveau på ca. 25.000 fugle årligt. Jagten på ederfugle er blevet underlagt restriktioner i 2004, 2011 og 2014, hvilket sandsynligvis har haft en indflydelse på udbyttet.

Fra og med 2014 må der kun nedlægges hanner, mens hunnerne er blevet fredet.

Forvaltningsmæssige problemstillinger

Klassificeret i AEWA-kategori som A4 betyder, at arten reelt ikke må jages i forhold til AEWA-aftalens handlingsplan med mindre der foreligger en international forvaltningsplan. Der foreligger ikke en international forvaltningsplan for ederfugl. EU og Danmark har dog indgivet reservation med opsættende virkning på et stop for jagt.

Vurdering af gældende jagttid

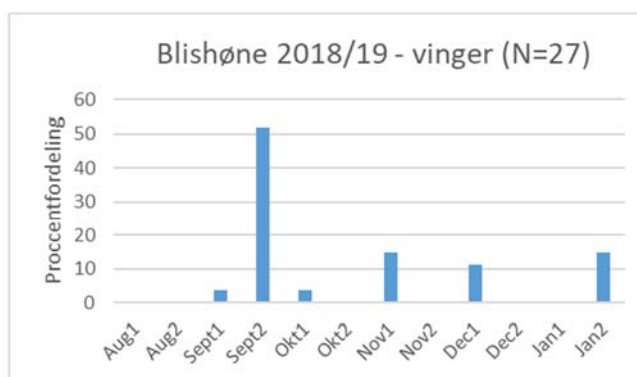
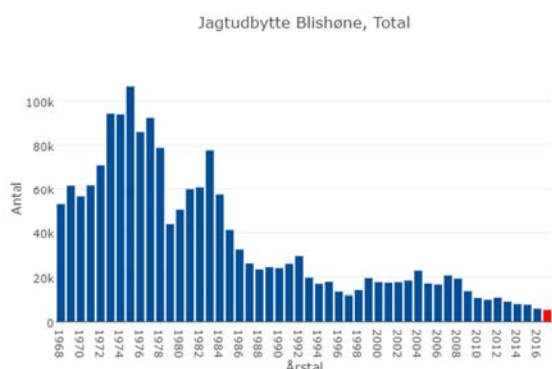
Der vurderes ikke at være bestandsbiologiske grunde til at ændre den nuværende jagttid, fordi jagten kun høster et overskud af hanner i bestanden. Artens AEWA-klassificering og kategorisering som VU (sårbar) på IUCN's rødliste for Europa betyder dog, at jagten på ederfugl bør have øget opmærksomhed.

Blishøne

Bestands- og jagtforhold	Status
Ynglebestand i Danmark	Seneste skøn (2011): 6.800 par (min.); faldende siden 1976
Flywaybestand (Europa)	1,2-2,0 mio. individer; stabil-faldende? (AEWA CSR7)
Gældende jagttid	Fra 1994: 1 sep – 31 jan
Tidligere jagttid	1982-1993: 1 sep – 29 feb
Udbytte i Danmark 2017/18	1.016 jægere indberettede 5.366 blishøns (foreløbige tal)
Jagtens indflydelse	Bæredygtig
AEWA	B2c klassifikation, status ikke ændret (AEWA MOP7)
Forvaltningsplaner	Nej
Rødlister	IUCN: LC (Global), NT (Europe) EU (BirdLife): LC DK: LC

Udbytte indberettet til vildtudbyttestatistikken og vingeundersøgelsen:

År	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Vinger	190	146	80	90	125	224	134	389	127	300	362	70	191	68	39

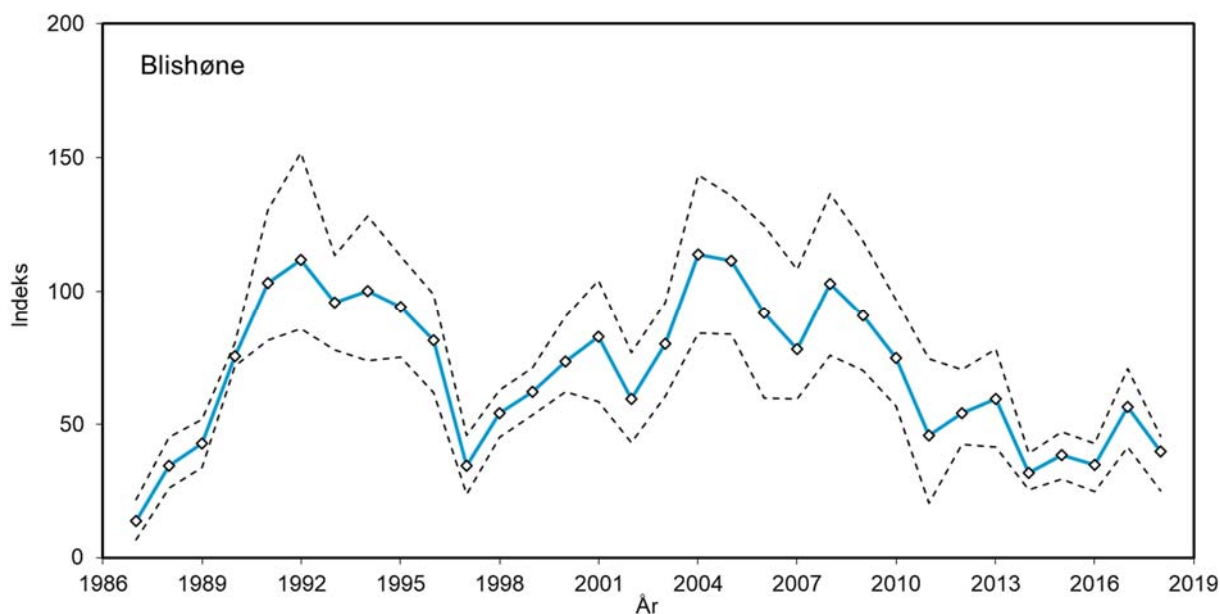

Forekomst og bestandsudvikling

Den danske ynglebestand er vurderet til min. 6.800 par (2011, Pihl & Fredshavn 2015). Vurderet ud fra DOF's punkttællingsprogram har bestanden udvist en markant tilbagegang med ca. 10% per år i perioden 2008-2017 (Moshøj m.fl. 2018). Foreløbige resultater fra DOF's Atlas III undersøgelse viser dog en nogenlunde stabil udbredelse med registreringer i godt 1.500 kvadrater (2014-2017), hvilket er sammenligneligt med Atlas I (1971-1974), men mindre end Atlas II (ca. 1750 kvadrater, 1993-1996), så det der synes at være en numerisk nedgang i antal ynglepar afspejles i et vist omfang også i artens udbredelse i Danmark fra Atlas II til III (jf. opslag på <https://dofbasen.dk/atlas/artter/04290/Blishøne>).

De danske farvande udgør et vigtigt overvintringsområde for blishøne typisk med forekomster af 100.000 eller flere individer. Ved de seneste to landsdækkende tællinger er der dog blot optalt henholdsvis 91.000 fugle i 2013 og 93.000 fugle i 2016, hvilket er lave tal sammenlignet med de ca. 175.000-210.000, der blev talt ved fem landsdækkende tællinger i 1990'erne og 2000'erne.

Den overvintrende bestand af blyshøns i Danmark fluktuerer markant i antal fra år til år – bl.a. i forhold til hårde vintre som fx årene efter 1985-1987 isvintrene, og de hårde vintre i 1995, 1996, 2010 og 2011, men der er i de senere år set en tilbagegang som ikke på samme måde synes at kunne forklares ved vinterforholdene. Der er heller ikke set stigende antal af et omfang i Sverige (jf. Nilsson & Haas 2016, Haas & Nilsson 2018) som kunne forklare 'manglen på fugle' i Danmark.

Udvikling i bestandsindeks for blyshøne ved midvinter fra 1987 til 2018, baseret på optællinger i 49 indeksområder. Indeks er sat til 100 i 1994. De stiplede linjer angiver usikkerhed på den beregnede værdi. Data fra Nielsen m.fl. (2017, opdateret med yderligere et år).

Jagten i Danmark

Udbyttet af blyshøne i Danmark har været svagt faldende de sidste 15 til 20 år, til et nuværende niveau på ca. 5.000 fugle årligt.

Forvaltningsmæssige problemstillinger

Klassificeret i AEWA-kategori som B2c refererer til en relativ stor bestand med behov for opmærksomhed grundet en langsigtet bestandstilbagegang. Dette gælder specielt for den europæiske delbestand, som klassificeres som NT (næsten truet) og faldende af IUCN.

I forbindelse med revidering af 'Key Concept', som fastlægger yngle- og trækperioder for jagtbare arter (jf. Nielsen et al. 2019), er slutningen af yngleperioden sat til 30. september, hvormed jagt på blyshøne i september ikke er i overensstemmelse med intentionerne om jagtfred i artens yngleperiode.

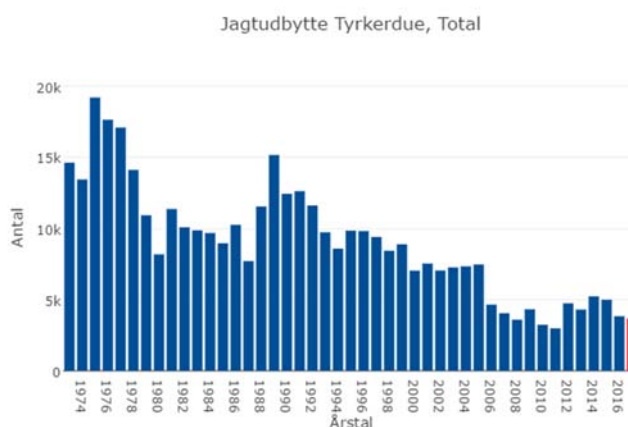
Vurdering af gældende jagttid

Der vurderes ikke at være bestandsbiologiske grunde til at ændre den nuværende jagttid, men jagt kan være medvirkende til at bestanden ikke udvikler sig positivt og for indeværende ligger forekomsten i Danmark under den naturlige bærekapacitet. Artens AEWA-klassificering og kategorisering som NT (næsten truet) på IUCN's rødliste for Europa betyder, at jagten på blyshøne bør have øget opmærksomhed.

Tyrkerdue

Bestands- og jagtforhold	Status
Bestand i Danmark	Seneste skøn (2011): Min. 26.000 par; indikationer på fald i de senere år
Gældende jagttid	Fra 2018: 1 nov – 31 nov Fredet i region Nordjylland, Midtjylland og Syddanmark
Tidligere jagttid	2007-2017: 1 nov – 31 dec
Udbytte i Danmark 2017/18	632 jægere indberettede 3.686 tyrkerduer (foreløbige tal)
Regulering	Nej
Jagtens indflydelse	Usikker/negativ
AEWA	Ikke aktuel
Forvaltningsplaner	Nej
Rødlister	IUCN: LC (Global); LC (Europe) EU (BirdLife): LC DK: LC

Udbytte indberettet til vildtudbyttestatistikken:

Forekomst og bestandsudvikling

Tyrkerdue indvandrede til Danmark i 1948 og er nu udbredt i hele landet. Vurderet på baggrund af DOF's punkttællingsprogram har ynglebestanden været relativt stabil på lang sigt, men tendensen har i den seneste 10-års periode (2008-2017) været negativ med et fald på 5,4 % årligt (Moshøj m.fl. 2018). Opgørelser af vinterbestanden, der i stort omfang omfatter de samme fugle, indikerer et fald på 4,4 % pr. år over den seneste 10-års periode og en faldende tendens på lang sigt (Moshøj m.fl. 2018). På europæisk niveau viser bestanden af tyrkerdue ingen tegn på fald, og en fortsat moderat stigende trend har betydet næsten en fordobling af bestanden i perioden 1980-2013 (PECBMS 2015). Billedet på tværs af Europa dækker dog over en mindre tilbagegang i de nordøstlige egne og en stor fremgang mod sydvest (BirdLife International 2015).

Der er i DOF's punkttællinger indikationer af at yngletætheden i perioden 1990 til 2017 er større i området vest for Storebælt end øst for Storebælt (Flensted og Eskildsen 2019). I hvilket omfang denne forskel er reel bør dog vurderes nærmere på baggrund af registreringer på relativt få optællingspunkter (andel punkter <0,02, jf. Flensted og Eskildsen 2019), og om disse punkter er repræsentativt fordel mellem Øst- og Vestdanmark.

Jagten i Danmark

Udviklingen i jagtudbyttet af tyrkerdue i Danmark var signifikant faldende i en 20-års periode fra 1990 til 2010, hvor antallet af nedlagte fugle faldt fra godt 12.000 til 3.000. Siden da viser afskydning en tendens til stabilisering med et årligt udbytte på 3.500-5.000 fugle, efter en svag stigning efter 2011.

Siden jagtsæsonen 1973/74, hvor tyrkerdue for første gang fik en egentlig jagtsæson i Danmark og skulle indberettes til vildtudbyttestatistikken, har udbyttet generelt været højere på Sjælland og øerne end i Jylland. Fog (1979) antog at denne fordeling afspejlede tætheden af ynglefugle på daværende tidspunkt, og samme begrundelse har, i sammenhold med den overordnede tilbagegang, været medvirkende til at jagttiden fra og med sæsonen 2018/19 blev afkortet med en måned, og at der blev indført en jagtfredning af tyrkerduen i Jylland og på Fyn.

Forvaltningsmæssige problemstillinger

Historisk set har tyrkerdue forvoldt gener omkring åbne kornlagre, på foderpladser for fjerkræ og i forbindelse med forurening og støj nær bebyggelse, hvilket har ført til regulering af arten (Fog 1979). Jagtudbyttet udgør en relativ stor andel af den vurderede ynglebestand i Danmark, og det er rimeligt at antage, at jagt bidrager til den overordnede tilbagegang, da tyrkerduen generelt er en standfugl. Starten på den mere intensivt drevne ringduejagt har siden 2011 været sammenfaldende med tyrkerduens jagttid, hvilket kan have medført den mindre stigning i antallet af nedlagte tyrkerduer. Dette understøttes delvist af den geografiske fordeling af tyrkerdueudbyttet, der i de senere år i meget høj grad har afspejlet den geografiske fordeling hos ringdue

Vurdering af gældende jagttid

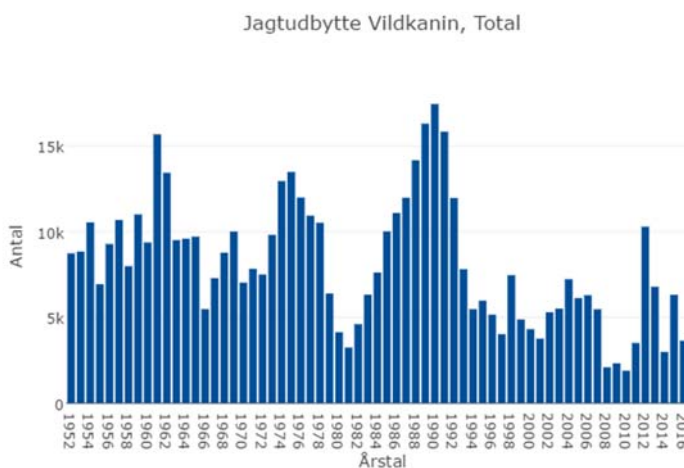
Den faldende ynglebestand og det relativt stabile jagtudbytte gennem de seneste år antyder, at en voksende andel af bestanden nedlægges ved jagt. Om indførelsen af fredning i Vestdanmark og den reducerede jagttid i Østdanmark i 2018/19 har haft en effekt på udbyttets størrelse kan endnu ikke vurderes, idet der ikke foreligger vildtudbyttedata for denne jagtsæson.

Flere års data er nødvendige for med sikkerhed at kunne vurdere effekten af den indførte jagttid, og udviklingen bør følges nøje de kommende år. Både det totale jagtudbytte og antallet af jægere med udbytte er relativt lavt for denne art, men yderligere klarlægning af bestandsudviklingen, og en eventuel forskel mellem Øst- og Vestdanmark, er nødvendig for at kunne dokumentere, at jagten er bæredygtig på nationalt plan. Den umiddelbare tilbagegang i Danmark afspejler dog en generelt faldende trend for arten i de nordiske lande.

Vildkanin

Bestands- og jagtforhold	Status
Bestand i Danmark	Ukendt; stærkt svingende bestande
Europæisk bestand	Bestandsstørrelse ukendt, faldende
Gældende jagttid	Fra 1990: 1 sep – 31 jan
Tidligere jagttid	1941-1989: Hele året
Regulering	Må reguleres uden forudgående tilladelse hele året i egne, hvor arten volder
Udbytte i Danmark 2017/18	561 jægere indberettede 3.706 vildkaniner (foreløbige tal)
Jagtens indflydelse	Usikker, især i perioder med meget små bestande
Rødlister	IUCN: NT (Global), NT (Europe) DK: LC

Udbytte indberettet til vildtudbyttestatistikken:

Forekomst og bestandsudvikling

I Danmark findes hovedudbredelsen af vildkaniner i det sydlige Jylland. Denne bestand blev etableret ved, at arten indvandrede fra Tyskland i begyndelsen af 1900-tallet. Vildkaninen forekommer også på øerne Bornholm, Lolland, Endelave, Samsø, Fanø og Fyn, men bestandene her stammer fra udsatte dyr. Udbredelsen af vildkaniner synes generelt at være stabil, men der forekommer meget markante, sygdomsbetingede udsving i størrelsen af de enkelte bestande, forårsaget af virus (Myxomavirus og RHDV-virus type 2). Det seneste større udbrud skete ifølge DTU Veterinærinstituttet på Fanø, Endelave og Bornholm i 2016, og skyldtes RHDV-virus.

Jagten i Danmark

I begyndelsen af 1990'erne nåede jagtudbyttet af vildkanin op over 16.000 og i jagsæsonen 2012/13 lå det på 10.292, men i de seneste to jagsæsoner har det ligget på det samme lave niveau knap 4000. I alt 561 jægere indberettede således 3.706 nedlagte vildkaniner i jagsæsonen 2017/18. Det vides ikke hvor stor en andel af vildtudbyttet der stammer fra regulering, f.eks. i sommerhusområder. 56 % af jagtudbyttet er alene nedlagt på Fanø og Endelave og de øvrige vildkaniner er nedlagt i følgende kommuner med angivelse af antal nedlagte individer i faldende antal: Samsø (417), Haderslev (217), Bornholm

(202), Hedensted (176), Sønderborg (90), Esbjerg (77), Åbenrå (63), Varde (50), Tønder (42) og Vejle (42).

Forvaltningsmæssige problemstillinger

Vildkaninen kan volde direkte skade på afgrøder, som den fouragerer på, men også være til gene i sommerhusområder. Tilsvarende graver vildkaninen gange og anlægger bo i diger, som skal forhindre oversvømmelser af landbrugsområder og bebyggede områder. DCE er ikke bekendt med, at der er anmeldt så alvorlige problemer, at de ikke har kunnet løses ved regulering. Baseret på de supplerende indberetninger til jagtudbyttet i sæsonen 2017/18 blev ca. 8% af det samlede udbytte nedlagt udenfor jagttiden, dvs. ved regulering. Vildkaninen optræder på IUCN's Globale og Europæiske rødliste som næsten truet (NT) og på DK's rødliste som ikke truet (LC).

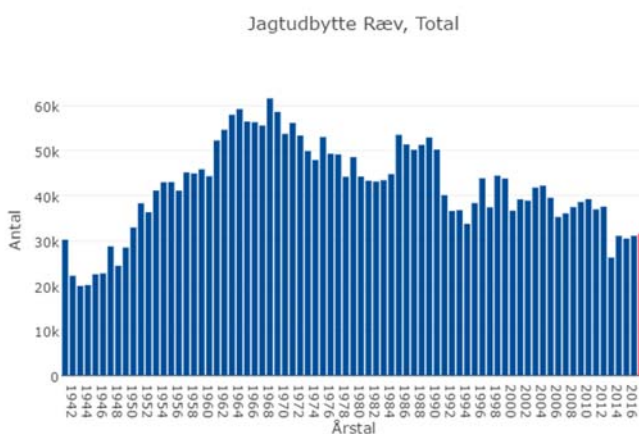
Vurdering af gældende jagttid

Det er meget vanskeligt at beregne et bæredygtigt bestandsniveau for en art som vildkanin, hvor naturlige hændelser som sygdomsudbrud jævnligt reducerer bestandene markant uden at de uddør helt.

Der vurderes ikke at være bestandsbiologiske grunde til at ændre den nuværende jagttid.

Ræv

Bestands- og jagtforhold	Status
Bestand i Danmark	Ukendt; stabil eller svagt faldende
Gældende jagttid	Fra 1994: 1 sep – 31 jan
Tidligere jagttid	1982-1993: 16 jun – 15 feb
Regulering	Ræven må uden forudgående tilladelse reguleres i perioden 1 jun - 29 feb med skydevåben og fælder i og omkring forsvarlige indhegninger med frilandsgrise og fjerkræ, bebyggelse og pelsdyrfarme. Ræv må reguleres ved brug af fælde 1 jan – 29 feb på ejendomme, hvor der er gennemført biotopplaner. Rævehvalpe må reguleres uden for rævegrave i perioden 1 jun - 31 aug, dog ikke på ejendomme med biotopplaner. Ræven må reguleres i perioden 1-29 feb i egne, hvor den volder skade på den øvrige fauna. Regulering med skydevåben kan ske i tiden fra 1½ time før solopgang til 1½ time efter solnedgang
Udbytte i Danmark 2017/18	15.312 jægere indberettede 31.602 ræve
Jagtens indflydelse	Bæredygtig på landsplan. Jagten og reguleringen kan have en begrænsende effekt på bestanden i lokale områder
Rødlister	IUCN: LC (Global), LC (Europa) DK: LC

Forekomst og bestandsudvikling

I Danmark findes ræv over hele landet, på nær på en række mindre småøer. Den samlede bestand er ukendt. DOF's punkttællingsprogram viser en signifikant tilbagegang i indekset for sommerperioden for perioden 1984-2017, dog med store udsving i de seneste år. Vinterindekset viser en svag, men ikke signifikant tilbagegang (Moshøj et al. 2018).

Rævebestanden rammes til tider af udbrud af ræveskab. De seneste større udbrud i Jylland ligger tilbage i 1980'erne og 1990'erne, mens udbrud på Sjælland registreredes omkring 2003. Der forekommer dog stadig mindre og sporadiske udbrud over hele landet.

Efter at være registreret for første gang i ræv i 2012 har sygdommen hvalpesyge reduceret bestanden markant, hvor specielt Østjylland er blevet ramt (jf. Chriél m.fl. 2014).

Jagten i Danmark

Jagtudbyttet af ræv har siden midten af 1960'erne overordnet vist en faldende tendens. I de seneste år har udbyttet ligget stabilt omkring 30.000 individer. Der nedlægges ræve i stort set alle landets kommuner. Jagtudbyttet er størst i den nordvestlige del af Sjælland og lavest i den nordvestlige del af Jylland.

Forvaltningsmæssige problemstillinger

Som rovdyr kan der opstå konflikter mellem ræv og mennesker, hvilket afspejles i lovgivningen, som giver mulighed for regulering udenfor den egentlige jagttid. Regulering kan ske ved jagt og ved fældefangst i tilfælde hvor ræv optræder tæt på bebyggelse og landbrug, og hvor ræven kan forårsage skade på fx husdyr og evt. udgøre en sundhedsrisiko (være smittebærer). Rævehvalpe kan reguleres udenfor grav i sommerperioden.

Rødlistestatus for ræv er LC (ikke truet), både internationalt og nationalt.

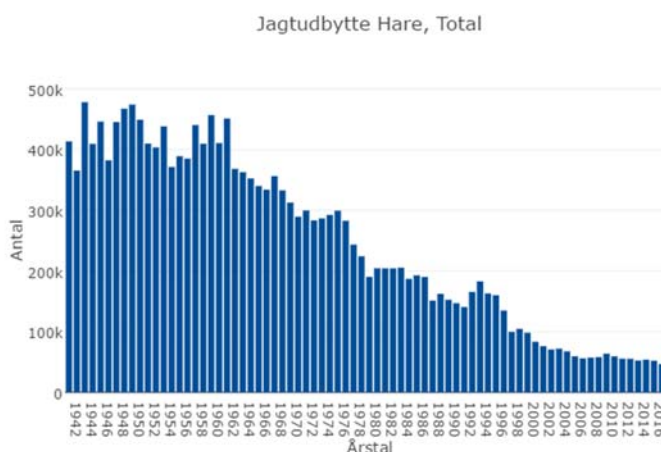
Vurdering af gældende jagttid

Der vurderes ikke at være bestandsbiologiske grunde til at ændre den nuværende jagttid. Det er meget sandsynligt, at jagten og reguleringen kan have en begrænsende effekt på bestanden i lokale områder, hvis den drives intensivt og vedvarende.

Hare

Bestands- og jagtforhold	Status
Bestand i Danmark	Ukendt; faldende 1960-2005; antages stabil med årlige fluktuationer 2005-2014
Gældende jagttid	Fra 2004: 1 okt – 15 dec
Tidligere jagttid	1994-2003: 1 okt – 31 dec
Udbytte i Danmark 2017/18	20.905 jægere indberettede 39.859 harer (foreløbige tal)
Jagtens indflydelse	Usikker. Sandsynligvis ikke bæredygtig i dele af Jylland og sandsynligvis lokalt bæredygtig på Øerne
Rødlister	IUCN: LC (Global), LC (Europe) DK: VU

Udbytte indberettet til vildtudbyttestatistikken

Forekomst og bestandsudvikling

Haren er udbredt over hele landet. Ud fra jagtudbyttet at dømme gik bestanden konstant tilbage fra 1960 til 2005. Siden 2005 har jagtudbyttet været relativt stabilt dog med en svagt faldende tendens. Indekset for hare i DOF's forårspunkttællinger viser en svag og ikke statistisk signifikant nedgang i antallet af harer (0,24 % per år) i hele registreringsperioden 1984-2017. I perioden 2008-2017 viser hare dog en statistisk signifikant stigning på 2,75 % årlig (Moshøj et al. 2017). Der er derfor grund til en forsigtig tro på, at bestanden siden 2005 har vendt tilbagegangen til en reel fremgang.

Jagten i Danmark

Der nedlægges harer i alle landets kommuner; jagtudbyttet er generelt størst på Sydsjælland, Lolland og Falster samt på Bornholm. Halvdelen af alle harer nedlægges i november (Asferg et al. 2016).

Forvaltningsmæssige problemstillinger

Haren er rødlistet som "Sårbar" i Danmark, hvilket er vurderet ud fra tilbagegangen i Vildtudbyttestatistikken. Den markante tilbagegang er dog afløst af en mere stabil indberetning. Den mindre afskydning kan hænge sammen med udarbejdelsen af en vejledende forvaltningsplan for hare rettet mod private bestandsforvaltere, som ønsker at beskytte eller genoprette harebestande gennem habitatforbedrende tiltag og beskytte mod ikke-bæredygtig jagt (Naturstyrelsen 2013). Gennemførelse af habitatforbedrende tiltag og tilpasset afskydning under etablering af marksvildtslav under Danmarks Jægerforbund, kan også

være medvirkende til at afskydningen ikke nødvendigvis afspejler en fremgang i den overordnede bestand.

Vurdering af gældende jagttid

Med en lav og stabil/svagt faldende afskydning og indikationer på en svag bestandsfremgang, vurderes der ikke at være bestandsbiologiske grunde til at ændre den nuværende jagttid. Med en status som VU (sårbar) på den Danske rødliste, bør der dog stadig være fokus på at afskydningen tilpasses den lokale bestandsstørrelse.

Referencer

AEWA MOP7. Agreement Text and Annexes As amended by MOP7. Agreement on the Conservation of African-Eurasian Migratory Waterbirds (AEWA). https://www.unep-aewa.org/sites/default/files/publication/aewa_agreement_text_2019_2021_final.pdf

AEWA CSR7 = Nagy, S. & Langendoen, T. (2018). Report on the Conservation Status of Migratory Waterbirds in the Agreement Area. Seventh Edition. Agreement on the Conservation of African-Eurasian Migratory Waterbirds (AEWA). https://www.unep-aewa.org/sites/default/files/document/aewa_mop7_14_CSR7_with_annexes_en_corr1_0.pdf

Burgers, J., Smit, J.J. & Voet, H. von der. 1991. Origins and systematics of two types of bean goose *Anser fabalis* (Latham, 1787) wintering in the Netherlands. *Ardea* 79: 307-316.

Dagys, M. & Hearn, R. (2018). International Single Species Action Plan for the Conservation of the Velvet Scoter *Melanitta fusca* (Western Siberia & Northern Europe/ NW Europe population). AEWA Technical Series No. xx. Bonn, Germany.

Flensted, K.N. & Eskildsen, D.P. 2019. Tyrkerduens bestandstæthed og -udvikling i Vest og Østdanmark. Tillægsnotat til DOF's notat af 10. august 2017 om Tyrkerduens bestandsstatus i Øst- vs. Vestdanmark. Dansk Ornitologisk Forening 21. februar 2019. 4 s.

Fog, J. 1979. Tyrkerduen (*Streptopelia decaocto*) og tyrkerduejagten i Danmark 1974/75 og 1975/76. *Danske Vildundersøgelser* 32, 24 s.

Haas, F. & Nilsson, L. (2018). Inventeringar av rastande och övervintrande sjöfåglar, och gäss i Sverige. Årsrapport för 2017/2018. - Biologiska institutionen, Lunds Universitet.

Hearn, R.D., Harrison, A.L. & Cranswick, P.A. (2015). International Single Species Action Plan for the Conservation of the Long-tailed Duck (*Clangula hyemalis*). AEWA Technical Series No. 57. Bonn, Germany

Høj Jensen G., Fox A. D., Christensen T. K., Clausen P., Koffijberg K., Liljebäck N., Mitchell C., Nilsson L. & Alhainen M. (Compilers)(2018). Taiga Bean Goose Population Status Report 2017-2018 (*Anser fabalis fabalis*). AEWA EGMP Technical Report No. 6. Bonn, Germany.

IUCN 2012. Guidelines for Application of IUCN Red List Criteria at Regional and National Levels: Version 4.0. Gland, Switzerland and Cambridge, UK: IUCN. Iii + 41pp.

Madsen, J., Balsby, T.J.S., Marcussen, L.K. & Delacroix, R. 2019. Forstyrrelses-effekter af gåsejagt i august på vandfugle i vådområder: Betydning for størrelse af bufferzoner. Dansk sammenfatning af udkast til manuskript (inklusive bilag): Shotgun shooting disturbance to waterbirds in wetlands: implications for the extent of buffer zones. Notat fra DCE, Aarhus Universitet.

Marjakangas, A., Alhainen, M., Fox, A.D., Heinicke, T., Madsen, J., Nilsson, L. & Rozenfeld, S. (Compilers)(2015). International Single Species Action Plan for the Conservation of the Taiga Bean Goose (*Anser fabalis fabalis*). AEWA Technical Series No. 56. Bonn, Germany.

Moshøj, C.M., D.P. Eskildsen, M.F. Jørgensen & T. Vikstrøm (2018): Overvågning af de almindelige fuglearter i Danmark 1975-2017. Årsrapport for Punkttællingsprogrammet. Dansk Ornitologisk Forening

Nielsen, R.D., Christensen, T.K., Clausen, K.K., Madsen, J., Clausen, P., Fox, A.D., Bregnballe, T., Petersen, I.K., Therkildsen, O.R., Dalby, L. & Kanstrup, N. 2019. Opdatering af danske fugles yngle- og forårstræktider (key concepts) 2018. Notat fra DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, Aarhus Universitet, 26 s.

(http://dce.au.dk/fileadmin/dce.au.dk/Udgivelser/Notater_2019/Opdatering_foraarstraektider_key_concepts_2018.pdf)

Nielsen, R.D., Holm, T.E., Clausen, P., Bregnballe, T., Clausen, K.K., Petersen, I.K., Sterup, J., Balsby, T.J.S., Pedersen, C.L., Mikkelsen, P. & Bladt, J. (2019). Fugle 2012-2017. NOVANA. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi. - Videnskabelig rapport nr. 314. (under forberedelse).

Nilsson, L. & Haas, F. (2016). Distribution and numbers of wintering waterbirds in Sweden in 2015 and changes during the last fifty years. - *Ornis Svecica* 26: 3–54.

Petersen, I.K. & Nielsen, R.D. (2011). Abundance and distribution of selected waterbird species in Danish marine areas. - Report commissioned by Vattenfall A/S. 62 s.

Pihl, S. & Fredshavn, J.R. (2015). Størrelse og udvikling af fuglebestande i Danmark. Artikel 12 rapportering til Fuglebeskyttelsesdirektivet. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi. - Videnskabelig rapport nr. 176.